

Секція: Філософські науки

Янішевський О. Л.,

аспірант,

Житомирський державний університет

імені Івана Франка

ОСМИСЛЕННЯ ФРОЙДІВСЬКОГО ПСИХОАНАЛІЗУ ТА ФІЛОСОФСЬКИХ КОНЦЕПТІВ ДЛЯ ВСТАНОВЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ГАРМОНІЇ ЯК ФУНДАМЕНТУ ЗБЕРЕЖЕННЯ СОБОРНОСТІ УКРАЇНИ

Людина щоденно має вирішувати низку проблем та конфліктів, починаючи від буденних рішень і закінчуючи онтологічно-екзистенційними питаннями. Щоразу, перед виникненням чергового життєвого завдання, психіка, більш свідомо або ні, намагається здійснити належну оцінку пріоритетності задля подальшого, максимально раціонального рішення Я стосовно негайності та потреби виконання даного завдання. Разом з тим, згідно з концепцією Фрейда про побудову психічного апарату у праці «Я і Воно», коли перед індивідумом постає раптова загроза відносно його власної екзистенції, більш раціональне Я куди частіше поступається вказівкам Воно і, залежно від філогенетичних та психічних особливостей (і накопиченого досвіду), Я буде або піддатливим Воно і більш глухим до Над-Я, або візьме верх позиція Я з приглушенням Воно за допомогою застосування більшого ресурсу з Над-Я [1].

Кожен українець після агресії Росії психічно проходив через надзвичайно складну, і навіть травматичну, проблему конфліктів Воно – Я – Над-Я. Саме в такі моменти, коли на індивідуальному рівні переважна більшість громадян відчуває себе максимально пригніченою, дестабілізованою та здатною піддатися несвідомим інстинктам Воно, виникає найбільша загроза національної єдності і, власне, в довгостроковій перспективі, самій соборності України. Відповідно, для збереження та відповідні правильні дії необхідно *гармонізувати* свідомість людей як *індивідуальному*, так і *державному* (громадянському) рівнях. Проводячи *соціальну* (державну) *аналогію* відповідно з баченням Зігмунда Фрейда щодо роботи та моделі психічного апа-

рату, агресія Росії – це смертельний подразник на Я (незалежність України в широкому понятті), де Воно служить як реактивний та егоїстичний інстинкт (уряду та народу України), а Над-Я – ідеал соборної України (Україна захищена, незалежна; досягнена гармонія «закон – свобода»; народ – свідомі громадяни; уряд діє максимально лояльно та демократично тощо).

Деякі громадяни, які (на *індивідуальному*, психічному рівні) мали перевагу у рішенні Я з черпанням лібідо (енергетичного ресурсу) з Над-Я, стали на захист держави (військові-добровольці та військові, волонтери тощо), а ті, в кого переважали інстинкти Воно, – намагалися зберегти власні статки та життя і або намагалися виїхати закордон (легально чи ні), або, наприклад, діяли відповідно до принципу егоїстичного самозбагачення та посилення власного впливу в тих чи інших сферах (економічних, політичних, соціальних тощо). Та переважна кількість громадян перебувають у постійній внутрішній напрузі Воно – Я – Над-Я та, відповідно, можуть бути схилені як до внутрішнього психічного Воно, так і до Над-Я.

Оскільки українське Я, як у соціальній, так і в індивідуальній площині, завжди знаходиться між середовищами «Воно» – «Над-Я» (причому ще й реагуючи на «подразник» російської агресії), формула збереження соборності проявляється у рівновазі, *гармонізації* Я шляхом збільшення лібідо (в даному контексті, комбінації «корисної дії» та «збільшення ресурсу») у Над-Я. Відповідно, оскільки метафізичний (внутрішній) та фізичний (зовнішній) рівні буття тісно переплетені між собою, посилення Над-Я на *державному* рівні є, на нашу думку, найефективнішим способом *відновлення гармонії на всіх рівнях*.

Над-Я державного рівня має бути посиленням саме за рахунок низки заходів з боку *уряду*, котрі надаватимуть так необхідні «цивілізаційні ідеали та лідери», за якими українці, ба навіть більше, кожна людина буде готова слідувати [1]. Виявами таких ідеалів має бути відповідний вияв цінностей у власні дії, закони та ставлення до українського народу, який вже перебуває в нелегкому становищі. Цінності, про які йдеться, проявляються у понятті «довіра» (народу до уряду в даному випадку; «прозорість» нових законів та положень, а також дій уряду й громадян), «справедливість» (реальна дія конституційних прав), «свобода» (*правильний* компроміс між конституційними обмеженнями стану війни та потребами у вільності громадян), «підтримка» (ефективність допомоги військовим та внутрішньоопереміщеним особам тощо), «мотивація» (правильна пропаганда відповідно цінностей, за якими стоїть Україна та відповідно вартості її захисту). Усі ці цінності,

по суті, є певним відображенням формули любові Еріха Фромма («знання», «турбота», «відповідальність», «повага»), але мають дещо інший, але співвісний погляд [2]. Любов, за думкою багатьох філософів та релігійних конфесій, є основним Благом всього людства, і вищеперераховані компонентні цінності є її відповідними виявами у дійсність.

Звичайно, у ситуації військової агресії усі відповідні ефективні дії (ефективна робота) Над-Я мають бути узгоджені з *принципом реальності*, і оскільки Я державного рівня включає усіх українців, в тому числі урядових, важливо, щоб лише компетентні урядовці займалися відповідним правильним насиченням державного Над-Я. Таке завдання може вирішити, наприклад, формування «Уряду національної єдності» або, що в поточних реаліях видається більш потрібним, «Уряду національного порятунку».

Збереження єдності є найважливішим завданням України воєнного часу, і досягти цього можна лише за допомогою гармонізації *державних* і *індивідуальних* площин реальності. Починаючи з *державних* ідеалів, збагачуючи Над-Я державної площини, Я (український народ, соборна Україна) зможе ефективно боротися із зовнішніми руйнівними подразниками (російська агресія) та внутрішніми егоїстичними та несвідомими інстинктами Воно. Над-Я (в даному випадку, уряд займає першочергове значення в формуванні правильного Я), задаючи правильні «цивілізаційні ідеали», задаючи вірні цінності в основі своїх рішень, зможе розширити свій моральний та ідеологічний впливи на Над-Я на індивідуальному рівні кожного. Над-Я індивідууму, в свою чергу, неодмінне посприє гармонізації індивідуального Я, оскільки лібідо Я буде наповнюватися від резервуару індивідуального Над-Я, що перейде у соціальне відображення свідомого українця – у державне «Я».

Реальне майбутнє людства, як доречно зазначив Зігмунд Фройд у праці «Майбутнє однієї ілюзії», можливе лише з активними цінностями любові до людей, однією із прямих завдань якої є зменшення людських страждань [1]. Таке бачення, відповідно, цілком накладається на майбутнє держави як форми та способу існування політично-ідейної спільності, і, конкретно, на існування, а отже й соборність самої України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Фройд З. По той бік принципу задоволення. Харків: Фоліо», 2019. 155 с.
2. Фромм Е. Мистецтво любові. Харків: «Клуб сімейного дозвілля», 2017. 192 с.